

Na koji način glazbene aktivnosti utječu na cjelovit razvoj djece vrtićke dobi

Zadro, Ema

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:071139>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE**

**EMA ZADRO
ZAVRŠNI RAD**

**NA KOJI NAČIN GLAZBENE
AKTIVNOSTI UTJEČU NA CJELOVIT
RAZVOJ DJECE VRTIĆKE DOBI**

Zagreb, rujan 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE
(Zagreb)**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: EMA ZADRO

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: NA KOJI NAČIN GLAZBENE
AKTIVNOSTI UTJEČU NA CJELOVIT RAZVOJ DJECE
VRTIĆKE DOBI**

MENTOR: v.pred. Tomislav Vrandečić

SUMENTOR: mag.mus. Roko Vušković

ZAGREB, rujan 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK	2
ABSTRACT.....	3
UVOD.....	4
1. Važnost glazbe u životu djeteta	5
2. Glazbene aktivnosti u vrtiću.....	6
2.1. Vrste glazbenih aktivnosti	7
2.1.1. Igre s pjevanjem.....	7
2.1.2. Obrada ili ponavljanje pjesme/brojalice	8
2.1.2.1. Obrada uz pokret	8
2.1.2.2. Obrada uz aplikacije	9
2.1.3. Aktivno slušanje glazbe	9
2.1.4. Poticanje dječjeg stvaralaštva	9
2.1.5. Sviranje na udaraljka	10
3. Utjecaj glazbenih aktivnosti na cjelovit razvoj djeteta	12
3.1. Utjecaj glazbenih aktivnosti na spoznajni razvoj djeteta	12
3.2. Utjecaj glazbenih aktivnosti na tjelesni i psihomotorni razvoj	12
3.3. Utjecaj glazbe na razvoj govora	14
3.4. Utjecaj glazbe na socio – emocionalni razvoj djeteta	15
4. Uloga odgojitelja	17
5. Primjeri glazbenih aktivnosti	18
5.1. Pjevanje	18
5.2. Slušanje glazbe	19
5.3. Glazbeno – pokretne igre	19
5.4. Sviranje	20
ZAKLJUČAK	22
LITERATURA	23
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	25

Sažetak

Glazba je prisutna u svakodnevnom životu djece te samim time mnogo utječe na njihov razvoj. U radu se razmatra utjecaj glazbenih aktivnosti na cjelovit razvoj djece predškolske dobi. U svrhu toga objašnjene su glazbene aktivnosti te njihov utjecaj na pojedina područja razvoja. Dijete se isprva susreće s glazbom na "pasivan način", a tek kasnije postupno počinje aktivno sudjelovati u glazbenim aktivnostima. Glazbene aktivnosti poput pjevanja, sviranja, glazbeno – pokretnih igara te slušanja glazbe glavna su sredstva glazbenog odgoja te upravo one utječu na dječji razvoj. One bi trebale biti dio svakodnevnice u predškolskim ustanovama. Kroz glazbene aktivnosti djeca razvijaju sva područja razvoja pa tako primjerice glazba utječe na bogaćenje rječnika, izražavanje osjećaja, razvoj koncentracije, bolje pamćenje te na finu motoriku i koordinaciju oko – ruka. Ističe se i važnost glazbe za djecu te uloga odgojitelja. Danas većina djece u vrtiću provodi većinski dio dana. Upravo iz tog razloga odgojitelji imaju vrlo važnu ulogu u djetetovom glazbenom razvoju – moraju se dodatno angažirati, organizirati te znati pravilno rasporediti svoje vrijeme. Odgojitelj je taj koji djetetu treba osigurati kvalitetnu glazbenu okolinu u vrtiću te kvalitetne glazbene aktivnosti pomoću kojih dijete razvija svoj glazbeni ukus i interes. Također se navode primjeri glazbenih aktivnosti kojima možemo utjecati na pojedina područja razvoja.

Ključne riječi: *glazba, glazbene aktivnosti, utjecaj glazbe na cjeloviti razvoj, predškolska ustanova*

Abstract

Music is present in the daily lives of children and thus has a great influence on their development. The paper discusses the impact of musical activities on the overall development of preschool children. For this purpose, music activities and their impact on individual areas of development are explained. The child first encounters music in a "passive way" and later gradually begins to actively participate in musical activities. Musical activities such as singing, playing, music - moving games and listening to music are the main means of music education and they affect children's development. They should be part of everyday life in preschools. Through musical activities, children develop all areas of development, for example, music affects the enrichment of vocabulary, expression of feelings, development of concentration, better memory, fine motor skills and hand-eye coordination. The importance of music for children and the role of educators are also emphasized. Today, most children spend most of the day in kindergarten. It is for this reason that educators have a very important role in the child's musical development - they must be additionally engaged, organized, and know how to properly allocate their time. It is the educator who should provide the child with a quality musical environment in kindergarten and quality music activities through which the child develops his musical taste and interest. Examples of music activities that can influence certain areas of development are also listed in this paper.

Keywords: music, music activities, the impact of music on child's development, preschool

UVOD

Glazba je svugdje oko nas. Ona je sastavni dio cijelog našeg života. Svakodnevno se s njom susrećemo – slušajući promet, zvono, cvrkutanje ptica ili pak šuštanje lišća... Pomoću nje kod djece od najranije dobi potičemo njihov cjelokupan razvoj u tjelesnom, kognitivnom, socio – emocionalnom području i području govora, komunikacije, izražavanja i stvaralaštva.

Djetetov cjelovit rast i razvoj potiče se kroz ta četiri područja razvoja. Prema ovoj podjeli opisat ću utjecaj glazbenih aktivnosti na pojedina područja razvoja.

Aktivnost u vrtiću način je vođenja određenog programa koji vodi do realizacije jednog ili više sadržaja. Odgojitelj se prethodno treba pripremiti da bi djeci pružio ili s njima vježbao neki sadržaj. Ovdje ne razmatramo slobodnu igru djeteta nego vođeni sadržaj, vođenu igru u kojoj odgojitelj nudi mnoštvo načina kao sredstvo ostvarivanja cilja - realizacije teme aktivnosti. (Gospodnetić, 2015.)

Glazbene aktivnosti spadaju u svakodnevne aktivnosti u vrtiću – zajedničko pjevanje, sviranje udaraljki, slušanje glazbe prilikom pospremanja prostorije, tijekom vježbanja ili slušanje uspavanki prije spavanja.

Kao što je već navedeno, u ovom radu pobliže ću opisati utjecaj glazbenih aktivnosti na sva četiri područja razvoja te ću na kraju rada ponuditi nekoliko primjera glazbenih aktivnosti.

1. Važnost glazbe za djecu

Kroz cijelo poznato vrijeme postojanje ljudske vrste na planeti Zemlji postojala je i glazba koliko je poznato po dostupnim informacijama pa se slobodno može reći da je od samih početaka glazba bila temeljnom sastavnicom ljudskog postojanja. Bez obzira na vrijeme, mjesto, kontinent, veliku naseljenost ili potpunu izoliranost, napredne civilizacije ili primarne plemenske zajednice, prošlost ili sadašnjost, a neminovno i budućnost, glazba je u nekoj formi uvijek tu. (Dedić, A. (2020). Povijesni razvitak glazbe. Preuzeto 23. srpnja 2020. sa <http://arsen.hr/povijesni-razvitak-glazbe/>)

Danas veći dio djece provodi u vrtiću dosta vremena i veći dio dana. Upravo iz tog razloga odgojitelji se trebaju još više angažirati i organizirati. Stvaranje i komuniciranje pomoću različitih oblika izražavanja kao što su umjetnost, pjesma i glazba, drama, ritam, ples i pokret, kao i uz pomoć govora i pisanog jezika i sadržaj je način promicanja razvoja predškolske djece i sudjelovanja djece u učenju (Heindorff, 2008).

Većina onoga što djeca čuju kada su mlađi "utiskuje" im se u njihovo pamćenje te se pojedinih stvari mogu sjećati, odnosno prisjećati zauvijek. Također s obzirom na to da glazba utječe na sve, dobro je da djeca od ranog djetinjstva budu upoznata s njom. Glazba smiruje, daje utjehu, potiče, liječi, može poslužiti u igri, na poslu, na proslavama, u šetnji ili u vožnji, gdje kod čovjek osjeća da mu je potrebna. Sam zvuk glazbe kod djece stvara posebne osjećaje i doživljaje, ali automatski privlači i njihovu pažnju (Sacks, 2012).

Još od davnih vremena glazba ima veliki utjecaj/važnost na/za čovječanstvo. Kroz sljedeća poglavlja malo ću pobliže pojasniti kakav to utjecaj ima glazba na čovjeka te zašto je toliko važna.

2. Glazbene aktivnosti u vrtiću

Glazba je medij kojim možemo povezati sve aktivnosti u danu. Glazba nije samo izvor glazbenog razvoja djeteta nego i sredstvo njegovog stvaralačkog izražavanja kao i spoznajnog, socijalnog, emocionalnog, psihomotornog razvoja. Važno je da sve aktivnosti budu zabavne djeci bez natjecateljskog duha tako da sva djeca mogu uživati u tjelesnim aktivnostima s radošću i vedrinom. Ona treba biti u službi najvažnijih razvojnih i pedagoških ciljeva, a istovremeno za dijete predstavljati izvor zadovoljstva, življenja i estetskih doživljaja. (Mirković – Radoš, K. 1989)

Aktivnosti možemo provoditi s cijelom grupom, u manjim grupama te pojedinačno.

Dijete se susreće s glazbom ponajprije u "pasivnim glazbenim aktivnostima" – slušanje glazbe te tako "podupire" razvoj mozga, a s vremenom počinje aktivno sudjelovati i u ostalim oblicima glazbenih aktivnosti.

Pomoću glazbenih aktivnosti dijete više razvija sposobnosti:

- vještine (verbalne/neverbalne)
- vizualnu i auditivnu percepciju
- kognitivne procese: pamćenje, mišljenje, opažanje, djelovanje
- slušnu diskriminaciju
- motoričke vještine (grubu i finu motoriku)
- kreativnost, apstraktno mišljenje (Belajec, 2014.)

Glazba, glazbene aktivnosti te glazbeni poticaji (slušanje uspavanki, brojalice, pjesmice te razne glazbene igre) u ranom djetinjstvu pomažu, potiču i podupiru djetetov cjelovit razvoj. Dijete koje odrasta u kvalitetnoj glazbenoj okolini biva kreativnije, otvorenije, samopouzdanije i slično. Razvoju dječjih sposobnosti doprinosi sredina u kojoj dijete odrasta, a u prvom redu njegova vlastita aktivnost (Manesteriotti, 1981).

Cilj glazbene aktivnosti je produžiti njeno trajanje da djeca budu duže okružena glazbom i da uživaju, a usput će se ostvariti i zadaci – razvoj glazbenog sluha,

senzibiliteta (osjetljivosti, osjećaja) za ritam, metar, melodiju i tako dalje. (Gospodnetić, 2015.)

2.1. Vrste glazbenih aktivnosti

Postoji popriličan broj podjela glazbenih aktivnosti no u ovom radu poslužit ću se podjelom autorice Gospodnetić (2015):

- igre s pjevanjem,
- obrada (ili ponavljanje) pjesme,
- obrada (ili ponavljanje) brojalice,
- aktivno slušanje glazbe,
- poticanje dječjeg stvaralaštva,
- sviranje na udaraljkama.

Svaka od ovih vrsta glazbenih aktivnosti može se lako „uklopiti“ u svakodnevni raspored aktivnosti u vrtiću.

2.1.1. Igre s pjevanjem

Igre s pjevanjem ili glazbene igre vrsta su pokretnih igara. One kod djece razvijaju sposobnost snalaženja u prostoru, izražavanje raznih pokreta preko raznih elemenata skladbe i slično.

Svaka igra ima svoja pravila koja moraju biti jednostavna i primjerena djeci s kojom se igraju. Igre s pjevanjem utječu, ne samo na razvoj glazbenih sposobnosti djece, već i na motoričke sposobnosti. One su vrlo prilagodljive te su ih u mogućnosti "koristiti" djeca svih dobnih skupina. „Svaka igra zahtijeva određene sposobnosti pokreta. U igrama s pjevanjem primjenjuju se uglavnom osnovni pokreti: hod, trk, poskoci i kretanje ruku“ (Manasteriotti, 1978).

Pjesma i pjevanje mogu biti integrirani u svaki dio dana, ne zahtijevaju dirigenta, struju, velike pripreme, instrumente. Dovoljan je odgojitelj koji voli pjevati, ovladao je dovoljnim brojem pjesama, zna pročitati note kako bi naučio nove, a najvažnije od

svega je da sam voli glazbu. (Zajčić, M. (2019). Uloga odgojitelja u kreiranju glazbenog konteksta. Preuzeto 26. srpnja 2020. sa http://www.djecjivrtic-ivanic.hr/documents/za-roditelje/pedagoski-i-psiholoskikutic/Uloga_odgojitelja_u_kreiranju_glazbenog_konteksta.pdf). Svoj odnos prema glazbi prenosi na djecu („učenje modelom“).

Prema Manasteriotti (1978), glazbene igre s pjevanjem dijele se na: igre s pjevanjem u krugu – u kolu, igre u koloni, igre slobodnih oblika i igre mješovitih oblika.

Najčešći oblik igre s pjevanjem je ona koja se odvija u kolu odnosno u obliku kruga (kola). U ovom obliku postoji više načina izvođenja igre – djeca mogu zajednički oponašati ono što je opisano u tekstu pjesme, a ponekad može samo jedan od njih raditi određene pokrete te ostali ponavljaju. Uz pokrete koje oponašaju pomoću teksta, često koriste i neke koji nisu opisani u tekstu kako bi povezali sve zajedno – hodanje u krug, različiti ritmički pokreti i slično. Osim igre u kolu, mogu igrati i igru u koloni. Ova vrsta igre s pjevanjem izvodi se tako da djeca stanu jedan iza drugoga ili jedan pored drugoga u bilo kakvu vrstu linije. Također postoji više načina izvođenja igre, primjerice kada jedan igrač ima glavnu ulogu ili se mijenja pri ponavljanju pjesme. Najslobodnija skupina igri s pjevanjem su igre slobodnih oblika u kojima izvođenje ovisi o kontekstu igre. Preostaju igre mješovitih oblika koje su spoj dvaju ili više osnovnih oblika.

Cilj je igara s pjevanjem stvaranje ozračja razdraganosti, neopterećenosti, ugone, popunjavanje slobodnog vremena pa i mi igramo s djecom te igre s istim ciljem s kojim bi ih igrala i djeca sama - da djeca budu okružena glazbom i da ih razveselimo. (Gospodnetić, 2015)

Prema kratkom i osobnom iskustvu u radu s djecom primijetila sam da djeca najviše vole sudjelovati u igrama s pjevanjem.

2.1.2. Obrada ili ponavljanje pjesme/brojalice

2.1.2.1. Obrada uz pokret

Uz pjesmu, brojalicu ili glazbu koja se sluša, djeca mogu pokret stvoriti spontano (najčešće se samoinicijativno kreću) ili pokret može izmisliti odgojitelj. Odgojitelj stvara pokret tako da slijedi jedan ili više elemenata kompozicije u jednostavnoj koreografiji za koju može naći uzor u igrama s pjevanjem. (Gospodnetić, 2015)

Kao što je već napomenuto, glazba koju slušamo (aktivno) može se prekidati samo iznimno, no ipak je dozvoljeno rastavljati pjesmu na kitice, posebice prilikom učenja teksta brojalice/pjesme.

Kada slušamo glazbu, najprirodnije je hodati ili izvoditi pokrete drugim dijelovima tijela u metru. Kod brojalice krećemo se isključivo u metru radi brojanja u brojalicu.

2.1.2.2. Obrada uz aplikacije

Uz slušanje glazbe možemo se služiti raznim aplikacijama kojima primjerice možemo dočarati ritam – za kraće tonove koristimo manje likove, a za duže veće. Osim sličica, možemo se poslužiti i štapnim aplikacijama koje pomičemo na razne načine – spuštamo, dižemo ili ljuljamo u metru pjesme ili brojalice. Postoje razni načini na koje možemo koristiti aplikacije pri obradi pjesme/brojalice. Primjerice radi lakšeg pamćenja teksta pjesme/brojalice možemo nacrtati/izraditi aplikacije te ih poslagati na pano određenim redoslijedom kojim se "pojavljuju" u pjesmi te ćemo pri pjevanju pokazivati na svaku sliku (u trenutku kada kreće ta fraza koju slika prikazuje). Posebno je važno da se pri ponavljanju pjesme/brojalice izmjenjuju i djeca koja pokazuju na slike/aplikacije.

2.1.3. Aktivno slušanje glazbe

Slušanje glazbe može biti aktivno i pasivno. Izrazito je važno učiti slušati glazbu kod djece. Glazbeni sadržaji trebaju biti primjereni dobi djece koja ju slušaju. Pri odabiru glazbenog sadržaja moramo obratiti pažnju na to da skladba ne bude preduga (minijature do 3 minute) i da bude kvalitetna. Može biti vokalna, instrumentalna ili vokalno – instrumentalna. Pri slušanju glazbe djeca se mogu kretati po prostoriji, mogu

se likovno izražavati, možemo koristiti aplikacije i slično. Važno je napomenuti da se glazba ne smije prekidati. Također slušanje glazbe može biti uklopljeno u priču na nekoliko načina – kao dio priče, ilustracija priče te kao sama priča.

2.1.4. Poticanje dječjeg stvaralaštva

Dječja kreativnost se ne treba razvijati, ona postoji. Jedino moramo paziti da je ne zatremo, a to se lako može dogoditi kad dijete počne improvizirati, pjevati, svirati po najbližim dijelovima sobe, a mi ga odmah zaustavljamo ili kad nam dijete crta prekrasne slike, a mi te papire niti ne pogledamo. Djetetu je važno da stvara, ono ima potrebu za tim. Važniji im je čin ili proces stvaranja, nego sam učinak. To najbolje možemo vidjeti po tome koliko djeca papira iscrtaju raznim crtežima, a poslije im nije važno što će biti s tim papirima. (Gospodnetić, 2015)

Često djeca određenu glazbu žele slušati više puta/ponovno ne znajući da je to zbog toga što ta glazba u njima izaziva pozitivnu reakciju – osjećaj ugone. Vrstu glazbe poželjno je izmjenjivati (zabavna, klasična, ...). Ponekad zbog pretjeranog nametanja određene vrste glazbe djeca odbijaju daljnje sudjelovanje u slušanju, počinju osjećati neugodu te često odustaju i od kreativnog izražavanja.

Postoji mnogo načina poticanja stvaralaštva, a neka od najčešćih su:

- stvaranje zvukova koji nisu uobičajeni,
- osluškivanje i oponašanje,
- samostalna izrada zvečki,
- odgonetanje zvukova,
- slušanje glazbe uz ples,
- slušanje glazbe uz likovno izražavanje,
- izgovaranje slogova,
- mijenjanje riječi/melodije/tempa/dinamike/ritma/naglasaka,
- postavljanje glazbenih pitanja,
- završavanje nedovršenih glazbenih fraza,
- pjevani govor,
- ozvučena priča ili pjesma ... (Gospodnetić, 2015)

2.1.5. Sviranje na udaraljka

U vrtiću sviranje se uglavnom svodi na istraživanje zvukova u različitim oblicima. Prema Gospodnetić (2015) djeca mogu imati i udaraljke u rukama dok se kreću i pjevaju. Kod sviranja udaraljki treba obratiti pažnju na način sviranja na udaraljka te na to da se djeci pokaže pravilan način sviranja. U vrtiću se najčešće koristi Orffov instrumentarij – skup udaraljki, no ovisno o vrtiću, neki vrtići ponekad su opskrbljeni s više instrumenata. Neke udaraljke koje je Orff preuzeo iz sastava simfonijskog orkestra u njegovom se instrumentariju nalaze u pravoj veličini, a neki su prilagođeni veličinom (npr. timpani). Orffov instrumentarij sadrži ritmičke i melodijske udaraljke.

3. Utjecaj glazbenih aktivnosti na cjelovit razvoj djece

3.1. Utjecaj glazbenih aktivnosti na spoznajni razvoj djeteta

Razvoj kognitivnih kompetencija između ostalog ostvaruje se i kroz glazbu odnosno kroz glazbene aktivnosti. To je jedan od razloga zašto je potrebno u vrtiću provoditi glazbene aktivnosti. One doprinose poboljšanju kognitivnih procesa kod djeteta – pamćenje, mišljenje, opažanje, djelovanje.

Sudjelovanje u glazbenim aktivnostima kod djeteta dovodi do mnogih pozitivnih učinaka u mozgu. „Kod djeteta uključenoga u glazbeno obrazovanje pojavljuje se porast sinapsi u različitim područjima mozga: u dijelovima lijeve hemisfere koji se aktiviraju prilikom identifikacije melodijskih nizova; u Brocinom području, koje se nalazi u dijelu mozga povezanim s percepcijom redoslijeda auditivnih podražaja; u desnoj hemisferi koja je visoko uključena u percepciju timbra i promjena u visini tona; u lijevom precuneus-cuneus području aktivnom tijekom obrade zadatka diskriminacije visine tona (Platel i sur., 1997.).“

Iz mnogobrojnih istraživanja proizlazi da dijete, kada sudjeluje u glazbenim aktivnostima, razvija bolje pamćenje, širi svoj rječnik, unaprjeđuje sposobnost čitanja, razvija i druge neverbalne sposobnosti, razvija selektivnu pažnju i slično.

3.2. Utjecaj glazbenih aktivnosti na tjelesni i psihomotorni razvoj

Iako je poznato da glazbene aktivnosti pozitivno utječu na tjelesni i psihomotorni razvoj, još uvijek ne postoji dovoljno istraživanja koja to mogu potvrditi.

Ono što je poznato je da dijete u dobi od četiri mjeseca reagira na glazbene podražaje. Tijekom slušanja glazbe ili pjevanja djeci je prirodno kretati se uz nju. Ponekad to može biti samo slobodno kretanje, ponekad se dogovore međusobno i osmisle koreografiju i slično. Od izrazite je važnosti korištenje glazbe koja je primjerena dobi

djece. Poticanje djece na razvoj glazbenih sposobnosti ne utječe samo na usvajanje umjetnosti glazbe, nego to istovremeno potiče i razvoj pokreta, preciznije pokrete, ovladavanje kretanjem te bolja ravnoteža (Majsec Vrbanić, 2008).

Sve češće budući roditelji puštaju glazbu svom nerođenom djetetu jer smatraju da to doprinosi razvoju bliskosti, djeluje smirujuće te pozitivno djeluje na razvoj djeteta.

Također važno je napomenuti da glazbene aktivnosti koje utječu na tjelesni i psihomotorni razvoj velikim dijelom čine pokret uz glazbu (pokretne igre s pjevanjem, slobodan pokret, koreografirani pokret ...).

Malobrojna istraživanja s ciljem otkrivanja načina na koji glazbeni stimulansi i učenje glazbe utječu na psihomotorni razvoj djece otkrila su kako su mala djeca, koja su sudjelovala u glazbenim aktivnostima, demonstrirala lakoću pokreta, bolju motoričku koordinaciju te bolju vokalizaciju tonalnih i ritamskih obrazaca u odnosu na ona koja nisu bila obuhvaćena glazbenim programom (Gruhn, 2002.; Kalmar, 1982.). Istraživanja unapređenja perceptivno-motoričkoga razvoja kod djece predškolskoga uzrasta pokazuju zamjetna poboljšanja u motoričkim i jezičnim aspektima te u perceptivnomotoričkim izvođenjima kod one djece koja su imala integrirane tjelesne i glazbene aktivnosti (Brown, Sherill i Gench, 1981.; Zachopoulou, Tsapakidou i Derri, 2004.). Također istraživanje s djecom rane školske dobi koja su pohađala poseban glazbeni program pokazalo je pozitivan utjecaj na razvoj motoričkih vještina (de Vries, 2004.). Točnost izvođenja pokreta i izdržljivost kod djece stimulirani su ritamskom sinkroniziranošću (Anshel i Marisi, 1978.), a bacanje, hvatanje, skakanje i poskoci poboljšani su kada su djeca sudjelovala u programu koji uključuje ritam (Beisman, 1967.). Zachopoulou i sur. (2004.) ističu da glazbene i tjelesne aktivnosti poboljšavaju razvoj ritamskih sposobnosti pri izvođenju motoričkih vještina. Autori su ritamsku sposobnost definirali kao sposobnost promatranja, kontroliranja i diferenciranja ritma pokreta prema zahtjevima okruženja u određeno vrijeme što omogućuje brzo motoričko prilagođavanje djeteta u nepredvidivom okruženju i osigurava uspješnost u motoričkom izvođenju. Učenje sviranja instrumenta podrazumijeva usavršavanje fine motoričke vještine (Schlaug i sur., 2005.) i tako neupitno poboljšava psihomotorne vještine kod djece. (Nikolić, 2018.)

Kroz igre s pjevanjem potiče se djetetov tjelesni razvoj što uključuje grubu motoriku i koordinaciju kod plesnih pokreta te finu motoriku i koordinaciju ruka-oko kod primjene primjerenih aplikacija ili uporabom Orffovog instrumentarija. (Gospodnetić, 2015). Također, igre s pjevanjem odnosno glazbeno-pokretne igre djeci pomažu u osvješćivanju vlastitog tijela, u razvijanju svojih kompetencija, osjećaja, poticanju kreativnosti s ciljem razvoja djetetove cjelovite ličnosti.

Sviranje glazbenih instrumenata poboljšava ruka-oko koordinaciju, spretnost i motoriku, što je izrazito značajno i važno za djecu.

3.3. Utjecaj glazbe na razvoj govora

"Dijete možemo potaknuti u razvoju i bogaćenju govora i jezika već od najranije dobi pjevanjem glasova, posebno samoglasnika i logatoma, nastojeći pritom bojom glasa i tempom producirati različita stanja i raspoloženja" (Majec Vrbanić, 2008: 36). Dijete pjevanjem jednostavnih dječjih pjesmica ili izgovaranjem brojalica usvaja osnovni jezični rječnik (Majec Vrbanić, 2008). Također za bogaćenje dječjeg rječnika i razvoj govora od velike su koristi tekstovi različitih pjesama (Marić, Goran, 2013).

Uloga glazbe odnosno glazbenih aktivnosti u razvoju govora kod djece izrazito je bitna. Glazbu smatramo načinom komunikacije putem koje ljudi mogu izražavati svoje misli i osjećaje koje ne mogu izraziti riječima.

Glazba potiče razvoj i složenost govora. „Tekstovi pjesama bogate djetetov vokabular i utječu na širenje njegove spoznaje o njemu samome, ali i o okruženju u kojemu živi.“ One mogu biti način kroz koji dijete uči novi jezik. Kao pripadnica manjine (češke nacionalne manjine) primijetila sam da su dječje pjesme/brojalice velika pomoć u savladavanju drugog jezika te u bogaćenju rječnika.

Postoje brojni načini kako razviti govor kod djeteta. Najpopularniji su dječje brojalice (Gospodnetić, 2015) te glazbene igre. (Velički, 2006) Ističe kako su pokret, ritam i govor jedna cjelina bitna za usvajanje jezika. U tijeku glazbene igre dijete nesvjesno spaja pokret, govor i ritam u jednu cjelinu. Dijete broji rukom i zvukom u brojalici, a

ostala djeca slušaju kako bi znala tko je na redu te je li netko pogrešno izbrojio. Time se razvija i aktivno slušanje što je jedan od preduvjeta za razvoj govora.

Brojalica je vrsta ritmičkog govora koju stvaraju uglavnom sama djeca i služi im za brojanje (izbrojavanje, prebrojavanje, odbrojavanje) prije neke druge igre, primjerice lovice, skrivača, igre s pjevanjem i slično (Gospodnetić, 2015) Pomoću brojalice dijete razvija i osjećaj za ritam. Stvaranje osjećaja za ritam kod djece utječe na njihove psihomotorne sposobnosti, ublažava ili otklanja govorne teškoće i smetnje, utječe na socijalan razvoj djeteta i pomaže kod ublažavanja burnih emocionalnih reakcija (Šmit, 2001).

Posebice kod mlađe djece glazbene aktivnosti potiču učenje novih riječi, pravilan izgovor te procesuiranje što više zvukova koje čuju. Djeca uče ponavljanjem odnosno imitiranjem.

3.4. Utjecaj glazbenih aktivnosti na socio-emocionalni razvoj

Glazbene aktivnosti utječu na obogaćivanje djetetovog emocionalnog i spoznajnog svijeta i razvijaju interes djeteta za glazbenu umjetnost (Majsec Vrbanić, 2008: 29).

Glazba uvelike utječe na socio-emocionalni razvoj djeteta. Dijete kroz razne glazbene aktivnosti može razvijati empatiju prema drugima i osjećaj pripadnosti u zajednici (igre s pjevanjem), može naučiti kako se izražavati kroz glazbu. ... Socijalne kompetencije mogu se razvijati kroz igre s pjevanjem, aktivno slušanje, pokret uz glazbu i slično.

Prema Šimičić (2017) socijalne vještine koje potiče glazba su:

- djeca lakše razumiju sebe i druge,
- potiče se razvoj empatičnosti,
- potiče se lakše izražavanje unutrašnje emocije,
- razvija se samopouzdanje.

Također glazba odnosno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima može pomoći djetetu koje ima poteškoće u ostvarivanju socijalnih kontakata. Kroz glazbene aktivnosti ono se lakše uključuje i sudjeluje u aktivnostima s drugom djecom. Jedna od najznačajnijih karakteristika glazbenih aktivnosti je da poboljšava međusobne odnose i razvija toleranciju – djeca nauče slušati, osjećati te reagirati. Glazba kod djece budi osjećaje – radost, sreća, svidanje i ugoda. Ona se često koristi i kao pozadina dok djeca pospremaju, crtaju/slikaju ili pri odlasku na spavanje.

4. Uloga odgojitelja

Odgojitelj ima vrlo važnu ulogu u djetetovom glazbenom razvoju. On je taj koji djetetu treba osigurati kvalitetnu glazbenu okolinu u vrtiću te kvalitetne glazbene aktivnosti pomoću kojih dijete razvija svoj glazbeni "ukus".

Prema Zajčić odgojitelj je model koji djeca promatraju i odgovoran je za sve sadržaje koje će djeca u vrtiću doživjeti pa tako i za izbor glazbenih sadržaja. Kreiranje glazbenog konteksta i profesionalno usavršavanje nešto je što nikad ne smijemo zanemariti.

Odgojiteljeva je uloga osigurati načine pronalaženja odgovora koji zadovoljavaju dijete bez prevelikog pojednostavljivanja pitanja i bez obeshrabrivanja djeteta nepotrebnom novom informacijom. (Gospodnetić, 2015)

On treba izabrati način rada (igre) koji neprimjetno, ali djelotvorno dovodi do cilja. (Gospodnetić, 2015)

Cilj metodike glazbene kulture u vrtiću je da odgojitelji nauče kako oplemeniti djecu glazbom. Najvažnija su djeca kojoj pružamo glazbu. Promatrajući djecu uz glazbu može se zamijetiti da spontano plešu, pjevaju, sviraju udaraljke, crtaju uz glazbu i igraju se uz nju. Djeca se ne opterećuju mišljenjem rade li to dobro ili ne. To tako treba i biti. Odgojitelj treba nuditi nove sadržaje, udaraljke, zadatke za razvoj ritma, metra i slično. (Gospodnetić, 2015). Uz samo slušanje glazbe dijete neće naučiti glazbeno se izražavati – pjevati, svirati. Poželjno je da se glazba aktivno reproducira – pjeva. Glavni je cilj metodičkog postupka u glazbenoj aktivnosti što dulje produžiti djeci pažnju, da što dulje budu okružena glazbom. Primjerice cilj nije naučiti pjesmu, već produžiti njeno pjevanje kako bi djeca što dulje uživala, a usput se ostvaruju zadaci kao razvoj glazbenog sluha, senzibiliteta za ritam, metar melodiju i tako dalje. (Gospodnetić, 2015).

5. Primjeri glazbenih aktivnosti

Postoje brojne glazbene aktivnosti kroz koje se utječe na cjelovit razvoj djeteta predškolske dobi. U nastavku slijede samo neke od njih:

5.1. Pjevanje

Pjevati se može u različitim situacijama – u šetnji, pri pospremanju, proslavi rođendana, uspavanke i slično. Pjevanje omogućuje djetetu da doživi uspjeh, a nastupi pred publikom uče ga važnim socijalnim vještinama. Da bi dijete naučilo pjevati, potrebno je da odgojitelj i roditelj pjevaju u svakoj mogućoj situaciji. Nije potrebno pretjerivati i pretvoriti život u "mjuzikl", ali CD ne može nadoknaditi roditeljev ili odgojiteljev glas.

Prema Hrvoj (2019) pri izboru pjesama treba pripaziti na:

- melodiju (jednostavna i kratka),
- sadržaj (zanimljiv i djetetu razumljiv),
- ritam (kraći tonovi),
- tempo (primjeren djeci – ne prebrz),
- dinamiku (umjerena i tiha jačina glasa).

Aktivnosti glazbenog stvaranja mogu se provoditi na sljedeće načine (Svalina, 2010):

- individualno - djeca rane i predškolske dobi i osnovnoškolci samostalno istražuju zvukove na nekom glazbenom instrumentu ili pak individualno improviziraju u okviru veće forme; kasnije mu se može omogućiti i da samostalno sklada čitavo glazbeno djelo (nakon što su prošli neke jednostavne aktivnosti).
- grupno - djeca rane i predškolske dobi i osnovnoškolci mogu dobiti zadatak da osmisle kraću skladbu na udaraljka koju će izvoditi pred svima; takve je aktivnosti potrebno provoditi u manjim grupama; u takvim se improvizacijama mogu koristiti različite vrste udaraljka, no moguće je i korištenje tijela kao instrumenta pri čemu je moguće udarati dlanovima o koljena, zviždati, pljeskati, pucketati prstima i slično.

S malom djecom možemo provoditi aktivnost „Taši, taši, tanana“. To je individualna aktivnost u kojoj dijete stavimo u krilo te koristeći njegove ručice plješćemo metar i pjevamo:

„Taši, taši, tanana,
i svilena marama,
u marami šećera,
da mi društvo večera.“

Osim individualne aktivnosti, jedna od grupnih upravo je proslava rođendana. Jedna od najčešćih pjesama u skupini (prema mom iskustvu) je pjesma „Sretan rođendan“. Smatram da je tako zato što je to vesela pjesma koja većinu podsjeća na sretne trenutke njihovih života.

5.2. Slušanje glazbe

Prema Hrvoj (2019) slušanje glazbe ima veliku odgojnu vrijednost. Dijete tako upoznaje glazbu, razvija glazbeni ukus i osjetljivost sluha. Također je vrlo važan pravilan izbor glazbe koji dijete sluša jer ne želimo dijete samo zabaviti već i odgajati. Treba pripaziti da dijete ne bude samo pasivan slušalac, već i da aktivno sudjeluje.

Glazbu možemo slušati tokom cijelog dana. Primjerice možemo slušati glazbu te „oslikavati“ istu tu glazbu: Pustimo instrumentalnu glazbu (primjerenu dobi i uzrastu djece) te zamolimo djecu da zatvore oči i osluhuju. Za minutu, dvije kažemo im da polako otvore oči i počnu „oslikavati“ ono što čuju. Izražajno sredstvo u ovoj aktivnosti je tempera; kistovi nisu obavezni. Postoje razne varijante – svako dijete može slikati na svoj papir ili recimo možemo oblijepiti stol crnim vrećama za smeće te pustiti djecu da oslikavaju na tim površinama. U ovoj aktivnosti razvijaju se sva djetetova područja razvoja. Osim toga možemo pripremiti "zvučnu pamtilicu" - u bočice iste boje stavljamo u parovima razne materijale (npr. kukuruz, novčiće, rižu, ...). Zadatak za djecu je da oslušuju te spajaju zvukove u parovima. Također možemo izabrati pjesmu s jasno određenim sadržajem. Nakon prvog slušanja kratke instrumentalne skladbe slijedi razgovor o tome jesu li djeca prepoznala što ta pjesma "govori". Zajedno s djecom dolazimo do "priče" ili sadržaja te pjesme i nakon toga

ponovno uz tihe i kratke komentare poslušamo pjesmu (primjerice C. Saint-Saens: „Karneval životinja“/ „Mali glazbeni ZOO“, S.Prokofjev: „Peća i vuk“, B.Smetana: „Vltava“ i slično).

5.3. Glazbeno – pokretne igre

Prema Milinović (2015) djeca se uz pjesmu i igru osjećaju prirodno i sigurno. Nije im potreban poseban proces adaptacije na igru te je tako i u slučaju igara s pjevanjem. Toliko im je prirodna da se instinktivno uključuju u igre s pjevanjem.

Glazbeno – pokretna igra odnosno aktivnost može biti vođena ili improvizacijska odnosno slobodna. Vođena aktivnost "organizirana" je od strane odgojitelja te odgojitelj usmjerava djecu. Primjerice pustimo glazbu (primjerenu njihovoj dobi i uzrastu) i kažemo djecu neka prate i oponašaju naše pokrete. Improvizacijska, odnosno slobodna aktivnost može se odvijati na razne načine. Jedan od načina je da djeci pustimo glazbu (primjerenu njihovoj dobi i uzrastu), damo im neko "izražajno sredstvo" (ili ne) i pustimo ih neka se slobodno kreću uz glazbu. Također ova aktivnost može se provoditi na način koji bi bio svrstan između vođene i improvizacijske aktivnosti. Primjerice pustimo glazbu (primjerenu njihovoj dobi i uzrastu), djecu potičemo neka se slobodno kreću te ih ponekad usmjeravamo – promjena dinamike, metra i slično.

Igre s pjevanjem u krugu ("kolu") čine najveću skupinu igara s pjevanjem. Primjerice „Mi smo djeca vesela“, „Savila se bijela loza vinova“, „Ringe, ringe, raja“, ...

5.4. Sviranje

Da bi djeca zavoljela glazbu odnosno razvila interes za nju, moraju s njom biti u svakodnevnom doticaju. Osim putem pjevanja i slušanja, interes za glazbu ostvaruje se i kroz sviranje. Svirati u vrtiću može se na ritmičke i melodijske udaraljke koje pripadaju Orffovom instrumentariju. Primjer takve aktivnosti je "orkestar udaraljki" – u kojoj možemo koristiti instrumente koji pripadaju Orffovom instrumentariju.

Podijelimo djecu na grupe te im podijelimo instrumente. Aktivnost možemo provesti tako da pustimo instrumentalnu glazbu (primjerenu njihovoj dobi i uzrastu) i uz nju usmjeravamo djecu i "sviramo". Osim toga možemo mi kao odgojitelji biti u ulozi dirigenta te usmjeravati djecu (navigirati) i govoriti tko je kada na redu. Također način provođenja ove aktivnosti može biti nešto slobodniji. Možemo pustiti djecu da sama osmisle ili da jedan od njih ima ulogu "dirigenta" (mogu se izmjenjivati tako da svi prođu kroz ovu ulogu). Osim toga zajedno s roditeljima možemo organizirati prikupljanje materijala te radionicu na kojoj bi izrađivali "proizvođače zvuka" – šuškalice, zvečke i slično od materijala poput plastičnih čaša koje punimo neoblikovanim materijalima kao što su kamenčići, kovanice, pikule, kukuruz, školjke... Također možemo izraditi vodeni ksilofon – prikupimo staklene prozirne boce, napunimo ih različitim količinama vode te u svaku kapnemo par kapi prehrambene boje. Boce dobro zatvorimo; možemo i zalijepiti čep za bocu. Svežemo špagu oko vrha boce; također ju možemo zalijepiti, za svaki slučaj. Boce objesimo na neki stalak te djeca udarajući batićima mogu proučavati zvukove koje proizvodi ksilofon. Izmjenjujući batiće različitih materijala – drveni, plastični, metalni, boja zvuka se mijenja te omogućujemo djeci daljnje istraživanje.

ZAKLJUČAK

Kako bih zaokružila ovaj rad u cjelini, želim se na njega još osobno osvrnuti. Zahvaljujući brojnim navedenim autorima i njihovim djelima, mnogo sam kritički promišljala o navedenoj temi. Ne toliko o njenom sadržaju, već o cilju. Što će ovaj rad značiti za nekoga tko će u procesu svakodnevnog života naići na njega? Nekoga tko će okusiti tračak strasti prema glazbi i njenoj važnosti koji su svojim riječima pružili ovi autori i tako djelovali kroz mene? Pokušat ću odgovoriti na ovo jednom divnom mišlju nastalom 348.g.pr.Kr., a ona vrijedi još i danas. Izrekao ju je čuveni grčki filozof Platon, a ona glasi ovako: „Glazba nadahnjuje cijeli svijet, opskrbljuje dušu krilima, potiče let mašte; glazba daje život i zabavu svemu što postoji ... Može se nazvati utjelovljenjem svega lijepog i svega što je uzvišeno.“ Sama pomisao o tome koliko davno je ovo izrečeno pokazuje učinak koji glazba ima na ljude od početka našeg postojanja. Ovom tvrdnjom voljela bih podignuti svijest o tome kako sa svim ovim znanjem i učincima glazbe na kognitivni, psihomotorni, socijalni i emocionalni razvoj djeteta i čovjeka, glazba i dalje u suvremenom načinu odgoja nije shvaćena toliko važnom. Primjerice, učenje jezika u vrtiću i školama smatra se ključnim i neizbježnim, a kada podublje promislimo o glazbi, ona je univerzalni jezik cijelog čovječanstva. Zbog toga i zbog mnogobrojnih prednosti navedenih u radu, glazbene aktivnosti u vrtiću smatram osnovom koja bi trebala biti utkana u svakodnevni život odgojitelja i njegove grupe te iskorištena kao najveći pomagač u odgoju i obrazovanju djece predškolske dobi.

LITERATURA

1. Bačlija Sušić, B. (2018.) Dječje glazbeno stvaralaštvo: stvaralački i autotelični aspekt. Preuzeto 25. srpnja sa <https://hrcak.srce.hr/217456>.
2. Belajec, S (2014): Utjecaj glazbe na dječji razvoj. Roditelji.hr., Preuzeto 16. srpnja 2020 sa <http://www.roditelji.hr/obitelj/zdravlje/utjecaj-glazbe-na-djecji-razvoj/>.
3. Dedić, A. (2020). Povijesni razvitak glazbe. Preuzeto 23. srpnja 2020. sa <http://arsen.hr/povijesni-razvitak-glazbe/>
4. Gospodnetić, H. (2015). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb: Mali profesor d.o.o.
5. Kolić, T. (2019). Utjecaj glazbe na cjeloviti razvoj predškolskog djeteta. Preuzeto 18. srpnja 2020 sa <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufri%3A508>.
6. Manasteriotti, V. (1978). Zbornik pjesama i igara za djecu, Priručnik muzičkog odgoja. Zagreb: Školska knjiga.
7. Manasteriotti, V. (1981). Prvi susreti djeteta s muzikom, Priručnik za roditelje i sestre odgajateljice u dječjim jaslicama. Zagreb: Školska knjiga.
8. Metić M. (2016). Glazbeno stvaralaštvo u glazboterapiji. Preuzeto 20. srpnja 2020 sa <https://repositorij.foozos.hr/islandora/object/foozos%3A232>.
9. Milinović M. (2015). Glazbene igre s pjevanjem. Preuzeto 28. srpnja sa <http://www.uaos.unios.hr/artos/index.php/hr/eseji-3/milinovic-m-glazbene-igre-s-pjevanjem>.
10. Miočić, M.(2012). Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja. Preuzeto 14. srpnja sa https://hrcak.srce.hr/index.php?id_clanak_jezik=1470_92&show=clanak.

11. Mirković-Radoš, K. (1983). Psihologija muzičkih sposobnosti. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
12. Nikolić, D. (2018): „Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta.“ Napredak: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu, vol.159., no.1.-2., str.139.-158. Preuzeto 16. srpnja sa <https://hrcak.srce.hr/202779>.
14. Ožvald, B. (2017). Klasična (umjetnička) glazba u vrtiću – igre. Preuzeto 20. srpnja sa <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:363/preview>.
15. Starc, B., Čudina-Obradović, M. i drugi. (2004), Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Zagreb.
16. Šimičić, M. (2017): Glazba kao komunikacija (završni rad). Petrinja: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Preuzeto 24. srpnja sa <https://repositorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A352/datastream/PDF/view>.
17. Šmit, M. B. (2001). Glazbom do govora. Zagreb: Naklada Haid.
18. Šulentić Begić J.: Glazbene igre u primarnom obrazovanju. Preuzeto 20. srpnja sa https://bib.irb.hr/datoteka/726118.Glazbene_igre_u_primarnom_obrazovanju.pdf
19. Velički, D. (2006). Ritam i pokret u ranom učenju njemačkog jezika. Metodika, 7.
20. Zajčić, M. (2019). Uloga odgojitelja u kreiranju glazbenog konteksta. Preuzeto 26. srpnja 2020. sa http://www.djecijivrtic-ivanic.hr/documents/za_oditelje/pedagoski-i-psiholoskikutic/Uloga_odgojitelja_u_kreiranju_glazbenog_konteksta.pdf.

IZJAVA

o samostalnoj izradi rada

Izjavljujem da sam ja Ema Zadro, studentica preddiplomskog sveučilišnog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, samostalno istražila dostupnu literaturu te napisala završni rad na temu „Na koji način glazbene aktivnosti utječu na cjelovit razvoj djece vrtićke dobi“.

Potpis:

(Ema Zadro)

U Zagrebu, rujan 2020.